

گفت وگویی «ایران» با چند کارشناس درباره تأثیر مداخلات شهروندان بر زیست حیوانات در شهر

اختلال در زیست طبیعی شهر

گزارش خبری

مهاوقی قلب

خبرنگار

ایجاد می‌کند. برای مثال موجب ازدیاد موش‌ها می‌شود. با اینکه در این زمینه و برهم خوردن نظم و چرخه طبیعی زندگی حیوانات، کارشناسان و مسئولان به کرات داد سخن داده‌اند، اما هنوز خیلی از مردم سردرگم هستند و به یقین نرسیده‌اند که غذای به حیوانات در سطح شهر در نهایت کاری اشتباه است یا درست و برآمده از حس حیوان دوستی آنها.

کمک‌هایی که تبدیل به معضل می‌شود مدیریت محیط زیست و توسعه پایدار شهرداری تهران در خصوص زیست سگ‌ها و گربه‌ها و سایر حیواناتی که در سطح شهر وجود دارند، به «ایران» می‌گوید: برخی حیوانات گونه‌های بومی شهر تهران هستند و برخی به نوعی، بومی شده‌اند. آنچه که برای ما می‌تواند تبدیل به معضل شود، جمعیت و دخالت ما انسان‌ها در بحث اکوسیستم طبیعی و در واقع تغییر با دخالت ما در اکوسیستم و برهم خوردن نظام و واکنش‌های درست در این سیستم است. دکتر حلیا سادات حسینی شکرآبی، توضیح می‌دهد:

وقتی نگاه برخی شهروندان به ستمی است که تلاش دارند، در مباحثی مانند غذای که از آن برخی به اشتباه به عنوان نگهداری هم یاد می‌کنند، ورود کنند، نتایج مثبتی به دست نخواهد آمد. در سطح شهر نقاطی که غذای منجمت رفت و روب ایجاد می‌شود، بلکه بهداشت عمومی شهر هم به مخاطره می‌افتد. شهروندان باید بدانند که به طور طبیعی، حیوانات می‌توانند غذای خود را تهیه و بقای خود را حفظ کنند اما برخی از شهروندان تصور می‌کنند، برای حفظ حیوانات باید به آنها غذای

کنند و این عمل برآمده از احساسات می‌تواند به بقای حیوانات کمک کند.

اختلال در حفظ اکوسیستم شهری

با غذای ناکاهانه به گفته این مقام مسئول شهری، غذای در نهایت باعث افزایش جمعیت برخی حیوانات و ازدیاد آنها به صورت بی‌رویه در فضاهای شهری می‌شود و نتایج و ارتباط آنها با سایر گونه‌های

زیستی به هم می‌خورد. همه این عوامل در نهایت سبب ایجاد جالش‌های جدی می‌شود، جالش‌هایی مانند اینکه برخی گونه‌های بومی و ارزشمند از دست می‌روند و حفظ اکوسیستم شهر تهران مختل می‌شود. وقتی جمعیت گونه‌ها بالا رود، فضا و شرایط زندگی و نیازهای طبیعی آنها برای زندگی، اجازه حضور و بقا را به بقیه گونه‌ها نمی‌دهد و در عین حال هم ممکن است، مورد آسیب و هجوم گونه‌های دیگر قرار بگیرند.

او توضیح می‌دهد: باید یاد بگیریم وقتی غذای انجام می‌دهیم با این هدف که به سایر حیوانات آسیبی وارد نشود، در واقع سبب می‌شویم برخی گونه‌ها تریس از طبیعت پیدا کنند و امکان ادامه حیات در طبیعت را از آنها می‌گیریم. در این صورت این حیوانات با قیام گرفتن در طبیعت و مقابله با حیوانات دیگر قادر می‌شوند، ذات طبیعی حیوانات، حضور و ذات طبیعی و نیازهای آنها هم بیشتر می‌شود. خوی طبیعی و ذات طبیعی حیوانات، حضور شهروندان باید این مسأله را درک کنند.

مسئولیتی که شاید درست باشد سادات حسینی با اشاره به اینکه برخی معتقدند غذای به گربه‌ها توسط مردم باعث شده جمعیت موش‌ها افزایش

ملی تشکیل‌های محیط زیست و منابع طبیعی وزارت کشور دو عامل آلودگی و آلودگی صوتی را از مهمترین دلایل کوچ پرندگان پایتخت می‌داند و به «ایران» توضیح می‌دهد: با آلوده شدن هوا و افزایش آلودگی‌های صوتی، پرندگان کوچ می‌کنند. کوچکترین صدا مانند ریختن برگ درختان، توسط پرندگان شنیده می‌شود، چراکه این حیوانات از حس شنوایی خود برای تغذیه استفاده می‌کنند. این حس به اندازه‌ای قوی است که به قلب پرندگان تحت تأثیر صداهای بلند فشار وارد می‌شود و این عضو حیاتی پرندگان آسیب‌های جدی می‌بیند. به همین دلیل طبیعت‌گردها در محیط زیست آلودگی‌های صوتی حتی با موسیقی ایجاد نمی‌کنند. در کنار افزایش آلودگی‌های صوتی در سطح شهرها که بیشتر توسط خودروها ایجاد می‌شود، در کل، اصلی‌ترین عامل کوچ پرندگان از کلاشه‌هایی مانند پایتخت، صنعتی شدن و توسعه شهرهاست.

در حوزه‌های غذارسانی به حیوانات باید علم صحبت کرد

فاضلی در زمینه افزایش غذارسانی‌های غیراصولی توسط مردم می‌گوید: در زمینه کنترل جمعیت حیوانات شهری در درجه اول باید تلاش کنیم تا علمی صحبت کنیم. کنترل جمعیت یعنی اینکه از ازدیاد یا کمبود گونه‌ها جلوگیری کنیم. به عبارتی، با افزایش آمار گونه‌هایی مانند سگ در محیط‌های شهری، زیاده‌کردی و به دنبال آن افزایش بیماری‌ها اتفاق می‌افتد و در مقابل، با کاهش آنها، آلودگی‌های دیگری مانند افزایش حشرات موزی و موش‌ها را شاهد خواهیم بود.

به گفته‌این فعال محیط زیست، در صورت عقیم‌سازی و کنترل جمعیت، رابطه غذارسانی و زندگی سگ‌ها متعادل می‌شود.

معایب و محاسن غذارسانی

فاضلی با تأکید بر اینکه غذارسانی معایب و محاسنی دارد که باید علمی بررسی شود، می‌افزاید: برخی مواقع دلسوزی‌های مردم و غذای به حیوانات، موجب ازدیاد جمعیت آنها می‌شود. به طوری که از کنترل خارج می‌شوند. با غذارسانی بی‌اندازه، طبیعت ذاتی حیوان برای تهیه غذا به فراموشی سپرده می‌شود.

به گفته او، این روزها، گربه‌ها رغبتی به شکار موش ندارند، چرا که خیلی از شهروندان در گوشه و کنار شهر برایشان غذاهای خشک می‌گذارند.

عقیم‌کردن، راهی برای کنترل جمعیت

عضو کارگروه حمایت از حقوق حیوانات و حیات وحش شبکه ملی تشکلی‌های محیط زیست و منابع طبیعی وزارت کشور، به عنوان مثال به نگهداری و نحوه غذای به حیوانات در کشور ترکیه اشاره می‌کند و توضیح می‌دهد: در کشور ترکیه جمعیت سگ‌ها و گربه‌ها کنترل شده است. این کار از عقیم‌سازی سگ‌ها آغاز شد. با عقیم‌سازی و کنترل جمعیت این حیوانات شهری، غذای توسط مردم چندان مشکلی ایجاد نمی‌کند و دیگر نگرانی از حیث افزایش جمعیت سگ‌ها و گربه‌ها وجود ندارد. البته باز هم تأکید می‌کنم که یکی از راه‌های کنترل جمعیت حیوانات شهری غذارسانی صحیح است که در صورت می‌رویه بودن می‌تواند مشکلات دیده‌های را به دنبال داشته باشد.

جمع‌آوری و نگهداری سگ‌ها، بهترین راه کاهش مشکلات

داوود کوردزی، مشاور و دستیار ویژه شهردار در حوزه خدمات شهری و امور مناطق، با اشاره به اینکه تعداد سگ‌ها در شهر تهران و حومه آن هیچ‌گاه ثابت نیست، به «ایران» می‌گوید: حدود ۲۰ تا ۳۰ هزار قلاده سگ در تهران و حومه وجود دارد.

وی معتقد است که بهترین راه برای کاهش مشکلات موجود، جمع‌آوری سگ‌هاست. این مقام مسئول می‌گوید: عقیم‌کردن و رهاسازی کار درستی نیست، بویژه اینکه برخی از مردم هم به دلیل عقایدی که دارند از حضور سگ‌ها در محیط‌های شهری احساس رضایت ندارند. البته در مقابل عددهای دیگر حیوانات را دوست دارند، برخی علاقه‌مند به سگ‌ها، برخی علاقه‌مند به گربه‌ها و دسته‌های هر طرف‌دار پرندگان هستند. این دسته افراد هم جزئی از جامعه هستند و نمی‌توان خواسته‌هایشان را نادیده گرفت، البته تا اندازه‌ای که به بهداشت شهر و روحیه دیگران آسیبی وارد نشود.

کوردزی با بیان اینکه با افزایش جمعیت حیواناتی نظیر سگ، مشکلات آنها هم بزرگتر شده و به معضل شهری تبدیل می‌شوند، خاطر‌نشان می‌کند: با ازدیاد تعداد سگ‌ها و افزایش غذای به آنها توسط مردم، این حیوانات کم‌کم به داخل شهرها وارد می‌شوند. در بسیاری مواقع شهروندان در جمع‌آوری زیاده نمی‌کنند و پسماندها را جلوی در منازل قرار می‌دهند که همین امر سبب می‌شود حیواناتی از قبیل سگ‌ها و گربه‌ها احساس کنند غذای خود را می‌توانند در محیط‌های شهری پیدا کنند. این مسائل باعث می‌شود تولید مثل آنها بیشتر شود و پارک‌ها هم تبدیل به زیستگاه آنها شود.

اطلاعات مردم باید افزایش یابد

مشاور و دستیار ویژه شهردار در حوزه خدمات شهری و امور مناطق، با بیان این نکته که اطلاعات مردم در زمینه مشکلات و بیماری‌های مشترک و قابل انتقال بین حیوان و انسان باید افزایش پیدا کند، توضیح می‌دهد: رسانه‌ها در این خصوص نقش کلیدی دارند، هرچند در نیمه اول سال جاری اطلاع‌رسانی‌ها از طریق رسانه‌های مختلف افزایش یافته است، اما باز هم نیاز به آگاهی‌رسانی در این حوزه دیده می‌شود. استفاده از بیلبوردها و نصب تابلوهایی در این زمینه در بوستان‌ها و پارک‌ها نیز می‌تواند در این امر بسیار کمک‌کننده باشد. در تمامی کشورها حتی نگهداری از سگ، فرهنگ متناسب با رفتار با حیوانات و اطلاع از حقوق حیوانات را می‌طلبد. در کشور ما هم مردم باید آگاه شوند که غذارسانی به حیوانات سبب افزایش مشکلات در این حوزه و همچنین گسترش بیماری‌های عفونی و انگلی می‌شود.

ناگاهی مردم و سوءاستفاده برخی از خیریه‌های دروغین

مشاور و دستیار ویژه شهردار در حوزه خدمات شهری و امور مناطق، می‌گوید: ما در عرصه فضای مجازی و فعالیت برخی در این فضا، به کمک رسانه‌ها برای افزایش اطلاع‌رسانی و آگاه‌سازی مردم نیاز داریم. NGOهایی (سازمان‌های غیردولتی) در فضای مجازی به‌عنوان حامی حیوانات فعالیت می‌کنند، اما خیلی از آنها کلاهبردارند. خیلی از افراد هم از روی ناگاهی اقدام به واریز پول به شماره حساب این افراد می‌کنند. اغلب این افراد کلاهبردار، چند فیلم تهیه می‌کنند و در صفحات فضای مجازی در معرض دید عموم می‌گذارند تا به اصطلاح ثابت کنند که پول‌های واریزی برای نگهداری و غذای به حیوانات هزینه می‌شود. ولی اصل ماجرا این است که بخش اعظمی از واریزی‌ها را به حساب‌های شخصی خود انتقال می‌دهند. در این حوزه مردم باید آگاه باشند. چنانچه بتدریج واریز این پول‌ها قطع شود، این دسته از افراد کلاهبردار کنار گذاشته می‌شوند و شهرداری می‌تواند به درستی کار جمع‌آوری و نگهداری را انجام دهد.

حامیان حیوانات و خیرین به آراه‌کودک مراجعه کنند

کوردزی معتقد است، شهرداری با یاری و مشارکت مردم می‌تواند مشکلات موجود در این حوزه را به حداقل برساند و آسایش و رفاه شهروندان را بیش از گذشته به همراه آورد و در کنار آن هم نگهداری سگ‌های بی‌صاحب را به سرانجام رساند.

وی با اشاره به اینکه روزانه ۶۰ تا ۷۰ قلاده سگ از سطح شهر جمع‌آوری می‌شوند، به آن دسته از افرادی که خیرو حامی حیوانات هستند، پیشنهاد می‌کند: به جای اینکه به حساب افراد سودجو در فضاهای غیررفاهی و مجازی پول واریز شود یا اینکه در فضاهای شهری یا اطراف شهرها غذارسانی انجام شود، بهتر است افراد پایبند و از نزدیک محل نگهداری سگ‌ها را در منطقه آرادکوه ملاحظه کنند و در همان منطقه هم غذارسانی را انجام دهند. به اعتقاد من، این بهترین کار هم برای ساماندهی وضعیت سگ‌ها و هم برای کاهش معضلاتی است که توسط غذارسانی در سطح شهر ایجاد می‌شود. به گفته کوردزی، ۱۱ هزار مترمربع فضا در آرادکوه به نگهداری سگ‌ها اختصاص دارد و قرار است بزودی ۲ هکتار زمین خالی هم برای همین منظور بازسازی و تک‌سازی شود.

واگذاری به شرط رعایت شرایط نگهداری

او درباره واگذاری، می‌گوید: تا جایی که می‌توانیم باید واگذاری انجام دهیم اما از تقاضاکنندگان تعهدی می‌گیریم که سگ بعد از دریافت رها نشود و حتماً به ملکی خصوصی برده شود. متأسفانه برخی پس از واگذاری سگ را رها می‌کنند. نکته دیگر این است که باید برای آن سگ شناسنامه بهداشتی گرفته شود، در واقع برای واگذاری سگ، تهیه شناسنامه، تأییدیه دامپزشک و دریافت واکسن‌های مدانگل، هاری و چندگانه، الزامی است.

سگ‌کشی ندادیم

کوردزی در این باره که مردم به نحوه کشتن سگ‌ها توسط شهرداری اعتراض دارند، می‌گوید: کلا کشتن سگ‌ها توسط شهرداری ممنوع است. از سال ۱۳۹۸ دستور شهرداری مبنی بر این بود که مرگ با ترحم نداشته باشیم. تا آنجا که من اطلاع دارم تا خرداد ۱۴۰۱ هم هیچ سگی کشته نشد. از آن تاریخ به بعد هم که من این سمت را تحویل گرفتم، وجدانم اجازه نداده حیات حتی یک سگ را از او بگیرم. تاکنون هر سگی که مرده به دلیل طبیعی بوده است، من به طور جدی اعلام کرده‌ام که کشتن سگ، کار شهرداری نیست و حتی اگر صلاح اینگونه باشد باز هم به ما ربط پیدا نمی‌کند و دامپزشکی و وزارت بهداشت باید اقدام لازم را داشته باشند.

برش

مهاجرت پرندگان از تهران و به تهران

کاهش و افزایش آمار پرندگان، نظریه‌ای احتمالی است. این نکته را اسماعیل کهرم، قوم‌شناس و فعال محیط زیست و مشاور رئیس سازمان حفاظت محیط زیست در امور محیط طبیعی در گفت‌وگو با «ایران» می‌گوید.

وی می‌افزاید: آمار دقیقی از پرندگان پایتخت گرفته نشده است ولی به اعتقاد من می‌توان گفت با کاهش آنها روبه‌رو هستیم، چرا که به خاطر دارم، در دوران کودکی‌ام در درختان خرما-لوا وقتی که برسند همه نوک می‌خورند اما حالا کمتر خرما-لوی رسیده‌های روی درخت می‌بینم که نوک خورده باشد. یکی از عمده دلایل کاهش تعداد پرندگان، گسترش تهران و افزایش جمعیت است. با گسترش شهر، گنجشک‌سانان پراکنده شدند.

این پراکنده‌گی هم باعث شده که گونه گنجشک‌سانان، پکسان و یکنواخت نماند و حتی برعکس عمل کرده و سبب شده گونه‌های جدیدی به وجود بیایند. او درباره گونه‌های حذف شده از شهری می‌گوید: حاجی لک لک، از جمله پرندگانی است که حدود چند دهه پیش در جنوب تهران می‌زیست.

این گونه از پرندگان روی مناره‌ها و دودکش‌ها لانه می‌ساختند، اما حالا دیگر از بین رفته‌اند. در سال‌های دور در تهران قدیم هم در خیابان ناصرخسرو، در باغ دبیرستان دارالفنون رویاه دم سرخ می‌دیدم که دیگر وجود ندارد.

کهرم با بیان اینکه برخی از گونه‌های پرندگان در سال‌های اخیر به تهران اضافه شده است، توضیح می‌دهد: در حال حاضر بلبل خرما، قمری، مرغ مینا و طوطی تخم‌صورتی داریم که سالیان گذشته نداشتیم.

حدود ۶۰ سال پیش بود که قمری‌ها از سمت شمال شرقی وارد تهران شدند و بلبل خرما هم حدود سی سال پیش از سمت خوزستان وارد کشور شد.

برش

غذارسانی به حیوانات اشتباه است، نیاز به فرهنگسازی داریم

حسین آخانی، کارشناس، فعال محیط زیست و استاد دانشگاه، با اشاره به اینکه وظیفه تنظیم روابط اجتماعی در دنیا می‌سازد برعهده دولت‌ها قرار دارد، به خبرنگار «ایران» توضیح می‌دهد: چند سالی است که تحت تأثیر کانال‌های ماهواره‌ای یا شبکه‌های مجازی، شاهد افزایش غذارسانی مردم به سگ و گربه‌ها در سطح شهر و اطراف آن هستیم. باید از ابتدا جلوی این کار گرفته می‌شد. از آنجا که ابزار قانونی در اختیار مسئولان است، اقدام عملی در این حوزه باید انجام می‌گرفت.

او می‌افزاید: دو سال پیش، ۵۴ استاد دانشگاه با مشورت حقوقدانان نامهای به دادستان کل کشور در این زمینه نوشتیم. با استاد به ماده ۶۸۸ قانون که در آن صراحتاً به تهدید بهداشت عمومی اشاره شده است، می‌توان برخورد جدی را در این حوزه لحاظ کرد. وقتی عده‌ای به حیوانات در اطراف شهر غذای می‌کنند، موجب ورود

برش

تهران استراحتگاهی برای ۲۵۰ گونه پرنده

علیرضاهاشمی، فعال محیط زیست و پرنده شناس، در گفت‌وگو با «ایران» خاطر‌نشان می‌کند: شهرها برای بسیاری از پرندگان به نوعی استراحتگاه بین‌راهی است، اما برخی گونه‌ها وفق پیدا کرده و مانند را برمی‌گزینند.

در تهران انواع سهره داریم که مهاجر زمستانی هستند و زمستان‌ها آنها را می‌بینیم. برعکس سیرزق‌ها و زنبورخوها از جمله مهاجران تابستانی پایتخت شمرده می‌شوند. دارکوب قهوه‌ای هم پرنده‌ای است که تنها در فصل پاییز از تهران عبور می‌کند.

شهر تهران حضور ۲۵۰ گونه پرنده متفاوت را در طول سال تجربه می‌کند و از این تعداد تنها یک سوم مانند کیوترو و قمری پرندگان مقیم هستند.